

**TEMAT:
SOCIOLOGIJA SPOLNOSTI**

Uvod u tematski blok ili Čemu sociologija spolnosti?

ALEKSANDAR ŠTULHOFER

Odsjek za sociologiju

Filozofski fakultet u Zagrebu

e-mail: astulhof@ffzg.hr

Interes društvenih znanosti za spolnost rezultat je činjenice da su seksualne interakcije neodvojive od društvenih i kulturnih značenja. Štoviše, sociolozi naglašavaju *društvenu konstrukciju spolnosti* - proces društvenog definiranja seksualnog identiteta i ponašanja. Istraživanja povijesti spolnosti jasno iscrtavaju sociokulturno podrijetlo seksualnih kategorija, a nerijetko i političku (ideološku) pozadinu društvene regulacije. No, možda i više od postupka kodifikacije, sociologiju bi morala zanimati *društvena dinamika* spolnosti. Otkud promjene u seksualnom ponašanju, razumijevanju i konceptualizaciji spolnosti? Razlikuju li se moderni od postmodernih seksualnih identiteta, kao što se prvi razlikuju od tradicionalnih? Postoji li usporodnost između permisivnosti i tolerancije spram nestandardnih seksualnih orijentacija?¹ Ima li seksualna stigmatizacija funkcionalnu ulogu u očuvanju društvene organizacije? Zahtijeva li djelotvorno sučeljavanje s epidemijom AIDS-a i novu društvenu organizaciju spolnosti? Kakva je uloga društvenih mreža u stvaranju predodžbe o rizičnom seksualnom ponašanju i odgovarajućim promjenama u ponašanju? Imajući u vidu njihovu društvenu važnost (kako na makro tako i na mikro razini), sva ova pitanja zahtijevaju sociološku ekspertizu.

Sociologijsko istraživanje povezanosti ljudske spolnosti i društvene strukture ima barem trostruku važnost. Ono pribavlja materijal za izgradnju kompleksnijih modela aktera, razotkriva mehanizme institucionalizacije (i ideološke regulacije) spolnosti te iscrtava društvenu konstrukciju seksualnog ponašanja - primjerice kroz propisivanje tzv. *seksualnih skripti* (Laumann & Gagnon, 1995). Sveprisutno *društveno ispisivanje* spolnosti - kao ekonomske kategorije, medijskog lajtmotiva, političkog ili religijskog programa, izvora stigmatizacije ili prikrivene dominacije - potvrđuje i činjenica da se kolegiji odgovarajućeg sadržaja predaju na svim većim američkim i europskim sveučilištima. Ispravljajući dosadašnji izostanak interesa hrvatskih sociologa za spolnost, u nastavni je program Odsjeka za sociologiju zagrebačkog Filozofskog fakulteta u školskoj godini 1996./97. uveden (izborni) kolegij naslovljen *Sociologija spolnosti*.

Kao prvi kolegij posvećen društvenim aspektima spolnosti u povijesti Sveučilišta u Zagrebu, *Sociologija spolnosti* nastoji upoznati studente s najnovijim empirijskim i teorijskim spoznajama sociologije spolnosti, kao i interdisciplinarnog bavljenja spolnošću, ali i potaknuti odgovarajuća istraživanja. Imajući u vidu kroničan deficit empirijskih podataka o spolnosti (Abramson, 1990), osobito naglašen u našoj sredini (Štulhofer, 1998), ovo posljednje smatram osobito važnim. To je i temeljni razlog ovog tematskog bloka, koji okuplja neke od radova koji su nastali tijekom prve nastavne godine *Sociologije spolnosti*. Premda nužno fragmentarni i teorijski razmjerno elementarni (što nije rijedak slučaj u sociologijskom bavljenju spolnošću), radovi koji slijede ne otkrivaju samo istraživačku kompetentnost vrlo mladih autora² već, ponajprije, niz otvorenih pitanja i društvenih dilema koji zahtijeva daljnje analitičke napore. Nadajmo se da na njih nećemo morati čekati toliko koliko je valjalo čekali na prve sociologijske radove o spolnosti studenata.

¹ Za empirijsku analizu usp. Štulhofer i Francetić (1996).

² Entuzijazam koji radovi u nastavku jasno iskazuju potvrđuje kako spolnost nije (*i ne može biti*) isključivo akademsko pitanje.

LITERATURA

- Abramson, P. (1990) Sexual Science: Emerging Discipline or Oxymoron. **Journal of Sex Research** 27(2): 147-65.
- Laumann, E. & J. Gagnon (1995) Sociological Perspectives on Sexual Action, in. R. Parker & Gagnon, J. /eds./ **Conceiving Sexuality**. London: Routledge.
- Štulhofer, A. i H. Francetić (1996) Reci mi s kim liježeš i znat ću kakav si: seksualna orijentacija kao statusna dimenzija. **Revija za sociologiju** 27(3-4):205-14.
- Štulhofer, A. (1998) Dimenzije spolnosti u Hrvatskoj, u Đ. Milanović /ur./ **Mijene tijela** /u pripremi/.